

Kaivauskurssi ja arkeologiset yleisökaivaukset Mårtensbyssä, Lillasin tontilla heinäkuussa 2012

Vantaan kaupunginmuseo järjesti heinäkuussa 2012 neljän viikon mittaiset arkeologiset tutkimuskaivaukset Vantaan Mårtensbyn historiallisen ajan kylätontilla. Ammattilaisten joukossa kaivoi yhden viikon ajan innokkaita harrastelijoita, sillä Vantaa-Seura toimi yhteistyökumppanina järjestäen kaivausten toisella viikolla, 9.7. –13.7.2012 kaikille avoimet yleisökaivaukset. Tutkimuskaivaukset rahoitti Vantaan kaupungin historiatoimikunta, mutta Vantaa-Seura vastasi yleisökaivausten ohjaajan, Vantaa-Seuran työntekijän Riina Koiviston palkkauksesta.

Yhteistyössä Vantaan kaupunginmuseon kanssa yleisökaivaukset on järjestetty myös kesinä 2009 ja 2010. Aikaisempien vuosien tapaan ennakoilmoittautuminen oli pakollinen. Edellisvuosien kokemusten myötä katsottiin tarpeelliseksi järjestää kaikille kaivauksille ilmoittautuneille pakollinen kaivauksiin perehdyttävä kurssi. Kaivauskurssi oli yleisöluento, jossa aluksi kaivaustenjohtaja Andreas Koivisto kertoi Lillasin tilan historiasta. Andreaksen jälkeen Riina Koivisto perehdytti paikalla olijat arkeologisten kaivausten työtapoihin ja työvälineisiin. Lisäksi käytiin läpi kaivauksilla huomioitavat käytännön asiat.

Kurssi järjestettiin tiistaina 3.7. klo 18.00–19.30 Vantaan maatalousmuseossa. Kurssin jälkeen kaikilla kiinnostuneilla oli mahdollisuus tutustua museon näyttelyyn Göran Härmälän johdolla. Kurssille osallistui 25 henkilöä. Kurssimaksu oli 5 euroa henkilöltä ja se sisälsi pääsymaksun museoon. Kurssimaksut toimivat tilavuokrana Vantaan maatalousmuseolle.

Kurssin ansiosta kaivauksille saapuvilla oli realistinen käsitys kaivauspäivän kulusta ja kaivauspäivä pystyttiin aloittamaan tehokkaammin. Kurssista huolimatta Andreas Koivisto aloitti jokaisen yleisökaivausaamun esittelemällä kaivauksilta tehtyjä löytöjä.

Kaivauksille otettiin kullekin päivälle 5 kaivajaa ilmoittautumisjärjestyksessä, mutta etusija oli Vantaa-Seuran jäsenillä. Vantaa-Seuran jäsenille osallistuminen oli ilmaista, muilta perittiin viiden euron päivämaksu. Kaivajilta ei edellytetty aiempaa kaivauskokemusta. Yleisökaivajat saivat paikan päällä jatkuvaa ohjausta työhön. Ohjauksesta huolehti Riina Koiviston lisäksi paikalla ollut palkattu henkilökunta.

Kaikki kaivauspaikat täyttyivät ennakkoon eikä kaikkia halukkaita voitu ottaa kaivauksille. Tänä vuonna kaivauksille osallistumisen ikärajaksi oli asetettu 15 vuotta. Neuvotteluvaran myötä nuorin kaivauksille osallistunut oli 12-vuotias. Viikon aikana kaivauksilla työskenteli 19 vapaaehtoista, kukin 1-2 päivää. Lopulta yksi kaivauspaikka jäi täyttymättä viime hetken peruuntumisen vuoksi. Vantaa-Seuran jäseniä osallistujista oli neljä ja viikon aikana yhdistys sai viisi uutta jäsentä.

Kaivauspäivät olivat yleisökaivajilla lyhyempiä kuin palkatuilla kaivajilla. Työpäivät aloitettiin kello 9.00 ja päätettiin kello 14.30 mennessä. Jokaiselle kaivauspäivälle luvattiin sadetta, mutta lopulta sää suosi yleisökaivauksia. Sateettomassa ja viileässä säässä oli hyvä harjoitella kaivamista.

Lillasin tontille oli avattu neljä eri kaivausalueetta. Yleisökaivajat saivat osallistua eri kaivausalueiden kaivamiseen, riippuen kaivausten kuluista. Kaivauksilla harjoitettiin yksikkökaivausmenetelmää, joka voi tuntua aloittelijasta haasteelliselta tavalta kaivaa. Kaikki kaivetut maat seulottiin. Tänä vuonna usealla osallistujalla oli takanaan arkeologian opintoja tai aiempaa kokemusta kaivamisesta. Yleisökaivajat selvisivät työstään pääosin hyvin. Torstaina ja perjantaina oli meneillään kaivausalueiden dokumentointi tai tärkeiden löytökerrosten kaivaminen. Silloin katsottiin parhaaksi sijoittaa kokemattomat yleisökaivajat kaivamaan koekuoppia.

Satunnaiselle kaivaukselle osallistujalle on tärkeää päästä löytämään jotakin. Kohde oli siinä mielessä kaivajille kiitollinen ja löytöjä tuli välillä runsaastikin. Yleisökaivajat löysivät muun muassa palanutta ja palamatonta luuta, kuonaa, palanutta savea, tiiltä, piitä, erilaisia rautaesineitä ja niiden palasia, metalliseoksesta tehtyjen esineiden katkelmia, ikkunalasiasia, lasiesineiden palasia, fajanssia, punasavikeramiikan palasia, kaakelin paloja, kivisavikeramiikan palasia ja liitupiipun katkelmia.

Yleisökaivauksille osallistuneet vapaaehtoiset olivat hyvin motivoituneita, arkeologiasta ja historiasta kiinnostuneita henkilöitä. Yleisökaivauksille osallistuneiden palaute työpäivistä oli erittäin positiivista. Ensi kesälle toivottiin uusia yleisökaivauksia.

Yleisökaivauksien tiedottamisesta vastasi Riina Koivisto. Yleisökaivauksille osallistumista markkinoitiin otsikolla "Vietä päivä arkeologina" Vantaa-Seuran jäsenkirjeessä sekä ainakin Vantaan Sanomissa ja Metrossa. Yleisökaivausten alkaessa lähetettiin uusi tiedote tiedotusvälineille. Helsingin Sanomissa ilmestyi juttu yleisökaivauksista 10.7. ja Vantaan Sanomissa 18.7.

Yleisökaivausten voidaan katsoa onnistuneen Vantaa-Seuran ja harrastelijoiden osalta hyvin. Kaivauskurssi katsottiin sekä järjestäjien että osallistujien taholta tarpeelliseksi. Harrastajien pyöriminen paikalla luo paineita tutkimuskaivausten henkilökunnalle ja tänä vuonna kaivausten työvaiheista johtuen joka päivä ei pystytty löytämään harrastelijoille mielekästä kaivauspaikkaa. Siksi jouduttiin turvautumaan koekuoppien kaivamiseen. Yleisökaivausten myötä ala sai runsaasti myönteistä julkisuutta.

Riina Koivisto

Jakelu: Vantaa-Seura–Vandasällskapet ry. / pj. Jukka Hako sekä Vantaan Kaupunginmuseo / museonjohtaja Leena Hiltula